

Naturvetarnas synpunkter inför arbetet med en översyn om undantag i behandlingsförbudet i 4 kap. 1 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård

Inledning

Naturvetarna har fått möjlighet att inkomma till Jordbruksverket med ett yttrande inför arbetet med en översyn om undantag i behandlingsförbudet i 4 kap. 1 § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Enligt Jordbruksverkets instruktion ska synpunkterna fokusera på vad som kan göras för att underlätta för branschen med tanke på bristen på legitimerade djursjukskötare. Förutom detta önskas konkreta beskrivningar om vilka moment som till exempel en djurvårdare skulle kunna få göra, i vilken situation och varför de behöver få göra det. Nedanstående förslag har arbetats fram i samarbete med Djursjuksköternas Riksförbund, som är den närmast berörda professionsföreningen inom Naturvetarna. Förbundet representerar i nuläget 335 stycken djursjukskötare runtom i Sverige och ökar stadigt och kontinuerligt i antal.

Sammanfattning av Naturvetarnas synpunkter

Djursjukskötare bör på permanent basis ha möjlighet att delegera vissa arbetsuppgifter till djurvårdare med reell kompetens. Jordbruksverket måste i detta fall utfärda en föreskrift om ett undantag som gör det möjligt för djursjukskötare att delegera omvårdnadsarbetsuppgifter till djurvårdare med reell kompetens, när det inte finns någon djurhälsopersonal att tillgå. På längre sikt anser Naturvetarna att det är önskvärt med en lagändring för att möjliggöra denna typ av delegation. Vaccinationer bör dock även fortsättningsvis endast utföras av veterinärer och djursjukskötare, då det krävs både reell- och formell kunskap inom farmakologi, fysiologi och omvårdnad. För att arbeta självständigt bör kunskap finnas om lagstiftning samt D9-kompetens bör vara ett grundkrav. Djurvårdare bör för att undvika begreppsförvirring inte kallas djursjuksvårdare, som förekommer i vissa fall i dagsläget.

Alla eventuella förändringar som genomförs, Naturvetarnas förslag eller andra, bör vara väl förankrade med arbetsmarknadens parter så att förändringarna blir hållbara över tid och verksamheterna får arbetsro. Förbundet kan inte nog understryka vikten av informationsinsatsen som följer på de förändringar som beslutas. I dagsläget råder det väldigt stor oklarhet i branschen, på olika nivåer, om vad som egentligen gäller. Detta måste undvikas till varje pris om nya förändringar genomförs, eftersom själva syftet med förändringarna annars riskerar att gå förlorat.

Naturvetarnas syn och förslag på att underlätta inom djurens hälso- och sjukvård utifrån bristen på legitimerade djursjukskötare

- Djursjukskötare ansvarar för omvårdnaden och bör i likhet med sjuksköterskor inom humanvården ansvara för att leda omvårdnadsarbetet som utförs i team tillsammans med djurvårdare.
- Djursjukskötare bör få möjlighet att överlåta en del av sina arbetsuppgifter (exempelvis att administrera läkemedel intravenöst samt att ge sederande preparat) till djurvårdare med reell

kompetens, precis som sker inom humanvården. Jordbruksverket måste i detta fall utfärda en föreskrift om ett undantag som gör det möjligt för djursjukskötare att delegera omvårdnadsarbetsuppgifter till djurvårdare med reell kompetens, när det inte finns någon djurhälsopersonal att tillgå. På längre sikt anser Naturvetarna att det är önskvärt med en lagändring som möjliggör delegation till djurvårdare, när det inte finns djurhälsopersonal att tillgå. Med omvårdnad avser vi arbetsuppgifter som handlar om att sköta om/vårda djur som är sjuka och under behandling. Om ett delegeringsförfarande kan införas där djursjukskötare kan ha en arbetsledande roll i team med djurvårdare där man ställer krav på att djurvårdare innehar den reella kompetensen för att utföra behandling ser Naturvetarna inget problem med detta förfarande. Djursjukskötare och veterinärer har ett ansvar för att de delegerar till djurvårdare som har reell kompetens att utföra arbetsuppgiften, samt bör alltid finnas på plats i verksamheten om komplikationer skulle uppstå. För att ha reell kompetens att sköta omvårdnaden av sederade djur krävs kunskap om hur läkemedlet ska ges samt förmåga att upptäcka förändringar i patientens tillstånd, och avgöra när djursjukskötare eller veterinär ska tillkallas.

- Vaccinationer bör även fortsättningsvis endast utföras av veterinärer och djursjukskötare. Det krävs både reell- och formell kunskap inom farmakologi, fysiologi och omvårdnad för att kunna göra en säker bedömning av patienten och vaccineringar behöver inte nödvändigtvis utföras under jourtid när bemanningen är begränsad.
- Det är bra med verksamhetstillsyn, men den kan inte på något sätt ersätta behovet av att ha legitimerade djursjukskötare och veterinärer i verksamheten. Syftet med verksamhetstillsyn är att säkerställa att verksamheten följer de lagar och förordningar som finns, inte att säkerställa personalens kompetens.
- Kunskap om lagstiftning och D9-kompetens bör vara ett grundkrav för att arbeta självständigt inom djurens hälso- och sjukvård.
- De förändringar som genomförs bör vara väl förankrade hos arbetsmarknadens alla parter (SLA, Kommunal, Veterinärförbundet och Naturvetarna) innan de genomförs för att säkerställa att de förändringar i föreskrifter/lagstiftningen som nu genomförs blir hållbara över tid. I den pressade arbetssituation som idag råder är det viktigt att verksamheterna får arbetsro och en möjlighet att anpassa sig till alla de förändringar som skett under kort tid.
- Djurvårdare bör för att undvika begreppsförvirring inte benämnas djursjukvårdare, som dessvärre förekommer i vissa fall. Vill man på något sätt skilja på djurvårdare med reell kompetens och de djurvårdare som saknar denna är det enligt Naturvetarna bättre att till exempel kalla de med reell kompetens för 1:e djurvårdare eller något liknande.
- När förändringar har genomförts är de informationsinsatser som sker kring detta ytterst viktiga. I dagsläget råder enligt Naturvetarna en väldigt stor oklarhet i branschen, på olika nivåer, kring vad som egentligen gäller.

Frågan i ett större perspektiv

När vi nu redogjort för våra konkreta förslag anser vi att det också är viktigt att sätta in denna fråga i ett större perspektiv kring diskussioner som pågår i samhället för att urholka värdet i

djursjukskötarlegitimationen. I riksdagen har ett par riksdagsledamöter lyft problematiken med bristen på legitimerade djursjukskötare, dessvärre ur ett alltför ensidigt och rentav felaktigt perspektiv. Roger Haddad (L) är en av de som på sistone lyft frågan till landsbygdsminister Sven-Erik Bucht om att påskynda en permanent regeländring som ger validerade djursjukskötare (utan legitimation) möjlighet att fortsatt utföra vissa arbetsuppgifter, som till exempel sövning.

I sitt svar på denna skriftliga fråga daterat den 25 maj 2016 svarar Bucht "Jordbruksverket har angett att den besvärliga bemanningssituationen särskilt på operations- och vårdavdelningar innebär att verket nu kommer att göra en bred översyn över vad som kan göras för att underlätta situationen inom ramen för verkets uppdrag och utan att det riskerar säkerheten. Jag följer frågan noga men ser inte att det i dagsläget finns något behov av några ändrade regler på lag- eller förordningsnivå."

Precis som landsbygdsministern skriver i sitt svar är det viktigt att djurägare kan känna sig trygga med att deras djur får en säker hälso- och sjukvård. Den överordnade frågan är vad som är säkrast för patienterna och förändringar som på något sätt riskerar detta kan inte accepteras.

Eventuell verksamhetstillsyn

Naturvetarna och Djursjukskötarnas Riksförbund anser att förslaget om verksamhetstillsyn, som Statskontoret för närvarande utreder, skulle kunna vara ett värdefullt komplement för att tillgodose djurägarnas krav på att deras djur får hälso- och sjukvård av hög kvalitet. Enligt förbundets sätt att se på frågan kan verksamhetstillsyn dock inte ersätta behovet av legitimationer för veterinärer och djursjukskötare inom djursjukvården eller på andra sätt radikalt ändra förutsättningarna i branschen. Förbundet är fullt medvetet om att Jordbruksverket inte äger denna fråga men är angelägna om att de förändringar som införs ser till helheten och blir hållbara över tid varför det är viktigt att även ha en sorts omvärldsbevakning i beaktande i arbetet.

Eftersom det finns de som sätter sitt hopp till att verksamhetstillsyn kan öppna upp för att branschen kan använda sig av djurvårdare i större utsträckning, och det även finns parter som agerat för att minimera Naturvetarnas och Djursjukskötarnas Riksförbunds möjligheter till inflytande, är det av största vikt att de förändringar som Jordbruksverket föreslår blir tydliga och ändamålsenliga. Det är som sagt viktigt att de förändringar som i slutändan föreslås förankras och accepteras istället för att motarbetas av någon av arbetsmarknadens parter.

Naturvetarnas undersökning om djursjukskötares arbetsmiljö

Naturvetarna gjorde en enkätundersökning till djursjukskötare under hösten 2015 kring deras arbetsmiljö. Förbundet inser att Jordbruksverket inte heller äger frågan om arbetsmiljön men rimligtvis måste branschen i ett läge där det råder brist på en kompetens ta tillvara på den kompetensen på ett så effektivt/bra sätt som möjligt, vilket vår undersökning visade inte alltid är fallet. Förbundets undersökning visade att många av djursjukskötarna i vissa fall även arbetar i stor utsträckning med saker som inte är deras huvudsakliga ansvar i legitimationen. En annan fråga som arbetsgivare måste arbeta med är att ha tydliga team med en klar arbetsfördelning. Naturvetarnas rapport visade att detta hade en stor betydelse för djursjukskötarnas arbetsmiljö och arbetsbelastning. Att många också uppgav att det råder stor otydlighet/oklarhet i branschen, på olika nivåer, om vad de olika professionerna i nuläget har för ansvar är en fråga som också är relevant för Jordbruksverket att arbeta

intensivt med framöver. De tillfälliga undantagen har säkerligen haft en del i att bidra till denna otydlighet.

En annan fråga som stack ut är att det finns en hel del djursjukskötare som valt att lämna branschen alternativt gå ner till deltid, då de helt enkelt inte orkar arbeta heltid som djursjukskötare. Att förmå djursjukskötare att stanna i branschen samt att förmå fler att arbeta heltid är en viktig utmaning för branschen framöver. Den psykosociala arbetsmiljön med stress och hög arbetsbelastning var något som stack ut i förbundets undersökning men även brister i den fysiska arbetsmiljön återkom, där undermåliga/ej lämpliga lokaler med dålig ventilation också nämndes frekvent.

Den viktigaste sammantagna observationen från Naturvetarnas undersökning är att denna fråga inte bara handlar om brist på djursjukskötare. Enligt Naturvetarnas sätt att se på saken finns det arbetsgivare som säkerligen skulle kunna göra en hel del för att förbättra arbetsmiljön och förutsättningarna i arbetet. På så sätt skulle man kunna uppnå en större effektivitet vad gäller resursutnyttjandet. Tydliga team är en av de viktigaste åtgärderna men också att man överlag månar om sin personal med bra villkor och en hög grad av delaktighet, i schemaläggning samt andra aspekter av arbetet.

Naturvetarna tackar för möjligheten

Naturvetarna tackar för denna möjlighet att inkomma med förslag/synpunkter redan i detta skede av Jordbruksverkets utredningsprocess. Vi är mycket hoppfulla att Jordbruksverket ska landa i förslag kring långsiktigt hållbara förändringar med god förankring hos alla arbetsmarknadens parter.

Med vänlig hälsning,
Naturvetarna

Helena Nicklasson
Förbundsdirektör

Kristofer Jervinge
Utredare